

Kigban̄ ki Pɔɔl ηmee ki tii ROM YAAB na

¹ Min Pɔɔl le ηmee kigban̄ kee. M ye Yesu Kristo aatutunn la. Uwumbɔr nan yin mi ke m li ye Yesu aakpambal, ki nyan mi ke m moon waabɔnyaan tee.

² N-yaayoonn na, Uwumbɔr nan puu tipuur ke u ga tii timi tibɔnyaan tee. Le waabɔnabtiib ηmee ti waagban̄ ki ye chain na ponn ni.

³ Tibɔnyaan ngbaan le ye Ujapɔɔn aabɔr. Uma le ye Tidindaan Yesu Kristo. Waah nan kpaln unibɔn na, bi nan ma u Ubɔr David aamaal ponn ni.

⁴ Uwumbɔr nan fikr u nkun ni, le Waafuur Nyaan mɔk ke u ye uma Uwumbɔr Aajapɔɔn u kpa mpɔɔn na.

⁵ U pu le Uwumbɔr ηa tinyoor ηa m pu, le ki ηa mi waakpambal, ke m tuk ηinibol mɔmɔk ke ni ηan ke bi tii u naadii, ki kii waamɔb.

⁶ Nimi bi bi Rom aatiη ni na, Uwumbɔr yin ni mu, ke ni li ye Yesu Kristo aanib.

⁷ Nima le m ηmee kigban̄ kee m tii nimi bimɔk bi Rom aatiη ni na. Uwumbɔr gee nimi ki yin nimi ke ni li ye waanib.

Tite Uwumbɔr ni Tidindaan Yesu Kristo ηa tinyoor ηa ni pu, ki tii nimi nsuudoon.

Idoon aameel

⁸ Yesu Kristo pu, le m dooni Maawumbɔr ni mɔmɔk pu; ba pu? binib bimɔk bi dulnyaa ni na ηun naah gaa Yesu Kristo ki kii pu na.

⁹ M di nsui məmək tun lituln tii Uwumbər, ki tuk binib Ujapəən Yesu Kristo aabənyaan ngbaan. Uma Uwumbər le nyi ke ni ye mbamən, m teer nibər maameen məmək ponn ni,

¹⁰ ki mee u n-yoonn məmək ke ni yaa ye waageehn kan, u tii mi nsan ke m dan nan mann nimi dandana wee.

¹¹ M ban ke m kan nimi, ki ter nimi aan ni kan Uwumbər Aafuur Nyaan aapiin i ga pək nitaak-pab na.

¹² Maah len pu na le ye ke m ni nimi aah gaa Yesu Kristo ki kii pu na, ti ga pək təb aataakpab.

¹³ Nnaabitiib, m ban ke ni bee ke n-yoonn məmək m nan ban ke m dan ni chee, le kaa kee ηmaa dan. M ban ke m cha binib gaa Yesu ki kii Rom aatinj ni, ke maah ηa pu ntim muken ponn ni na.

¹⁴ Ni ye limukl le ke m di tibənyaan tee tuk binib məmək, bi aanibil woln na, ni bi aanibil kaa woln na, ni bi bae mbaem na, ni bi kaa bae mbaem na.

¹⁵ Nima le m ban ke m tuk nimi bi bi Rom aatinj ni na mu tibənyaan ngbaan.

Tibənyaan ngbaan aapəən

¹⁶ Maa san iniməən Yesu aabənyaan tee pu. Tibənyaan ngbaan kpa Uwumbər aapəən. Binib bimək ηun ti ki gaa Yesu Kristo ki kii na ga ηmar; njan, bi ye Juu yaab na ga ηmar, le bi kaa ye Juu yaab na mu ga ηmar.

¹⁷ Tibənyaan ngbaan mək timi ke unii yaa gaa Yesu Kristo ki kii kan, Uwumbər ga len ke waabər

ɲan. Ni ɲmee Uwumbər Aagbaɲ ni ke, “Uninyaan aah gaa Uwumbər ki kii na, u ga li kpa limɔfal.”*

Unibən aataani

¹⁸ Uwumbər mək binib ke u gee liɲuul titunwan-birdam pu; bi tun lituln li kaa ɲan na, kaa dii u. Baabiin pu le bi yii mbamən.

¹⁹ Uwumbər gee liɲuul bi pu la; ba pu? waabər ti binib ga ɲmaa bee ti na bi mpaan pu. Uwumbər le di ti mək bi.

²⁰ Buyoonn Uwumbər nan naan dulnyaa wee ki nan saa dandana wee na, binib kani waabimbin aah bi pu na. Naa ye ke binimbil le kan u. Bi kan tiwan ni u naan ni na, ki kan ke u kpa mpɔən mu kaan doo na, ki sil ye Uwumbər. Nima le baan ɲmaa len ke baa nyi.

²¹ Bi nyi ke u bi, ki mu aa nyuɲni u waah ɲeer pu na, ki mu aa dooni u waaterm pu. Nima le baalandak bee fam. Bisui ni bɔən la, kaa kpa nlan.

²² Bi len ke bi ye bilankpalb, le ki tee ye bijərb.

²³ Baa ki dooni Uwumbər u nyuun ki bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Bi ɲa binibəm aanaɲ, ni inyoon aanaɲ, ni iwaa aanaɲ, ki dooni ɲiwaa ngbaan.

²⁴ Nima le Uwumbər di cha bi, le bi dii bisui aah ban pu na, ki tun tijəɲ aatuln, ki tun lituln li jinni biwon inimɔən na. Bi yii Uwumbər u ye mbamən na, ki dii ɲiwaa.

²⁵ Bi dooni tiwan ni Uwumbər naan ni na, ki dii ni, kaa dooni Uwumbər u naan tiwan məmək na, kaa dii u. Uma Uwumbər le yeh mpakm n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

* **1:17** : Lik Habakuk 2.4.

²⁶ Baah yii Uwumbør na, nima le u siir cha bi. Le bi tun inimøon aatuln, bisui aah ban pu na. Bipiib di biñeen aatøtiib kpaln bijab, ki doo bi chee.

²⁷ Bijab mu yii bipiib, ki chuun ban bijab, ki di biñeen aatøtiib kpaln bipiib ki tun inimøon aatuln, le Uwumbør daa bitafal, baatunwanbir aah ñeer pu na.

²⁸ Baah kaa gee ke bi li nyi Uwumbør na, le u siir cha bi. Le bi dak ilandak i ye fam na, ki tun lituln li kaa ñan na,

²⁹ ki gbii titunwanbir aabəŋ məmək. Bi gər kidagook ki tun baka baka, ki kpa iniman, kaa gee təb, ki kpa lipiipoln, ki jaa kijaak, ki ku təb, ki ñmanni təb, ki nan təb, ki bii təb libəəl ni,

³⁰ ni mpaan pu. Bi nan Uwumbør, le ki seei təb, ki kpa kalmbaani, ki puk kipupuk. Bi po dak baah ga ña pu ki moo tun titunwanbir na la. Bi yii bite ni bina aaməi.

³¹ Baa kpa nlan. Bi yaa puu tipuur kan, baa gbiini ti. Baa gee baamaal aanib, kaa cha pinni binib, kaa san binib kinimbaak.

³² Bi nyi ke Uwumbør len ke binib bi ñani kina na ñeer nkun, le bi tee beenin ñani kina, ki len ke binib yaa ñani kina kan, naa bir.

2

Uwumbør aah ji binib tibər pu na

¹ Tə, si u galni binib biken na, saan ñmaa len tibaa ki nyan aabaa tibər ni Uwumbør chee; ba pu? aa mu ñani kina la. Saah galni bi na, le ni mək ke saabər mu bii; ba pu? si u galni bi na, aa mu ñani ke baah ñani pu na la.

² Ti nyi ke Uwumbər yaa daa binib bi ɲani kina na aatafal kan, ni ɲan.

³ Si u ɲani kina na, ki galni biken bi ɲani kina na, aa dak ke Uwumbər aan daa aatafal aa?

⁴ U ɲa si tibulchinn sakpen, ki kpa limər ni suklaa aa pu. Ba ɲa aa lik u fam? Saa nyi ke Uwumbər ban ke aa kpeln saabimbin aa? Nima le cha u ɲa si tibulchinn.

⁵ Le aatafal pɔɔ. Saa ban ke aa kpeln aasui. Nima le Uwumbər ga moo daa aatafal, bundaln u ga gee liɲuul binib aanimbil ni ki ji bi tibər mbaməm na.

⁶ U ga ɲa binib məmək baatuln aah ɲeer pu na.*

⁷ Binib bi kpa limər ki tun lituln li ɲan na, ki ban mpakm, ni nnyuɲ, ni liməfal li kaa kpa ndoon na, bima le Uwumbər ga tii bi liməfal li kaa kpa ndoon na.

⁸ Binib bi ban tibər, ki yii mbamən, ki dii nsan mu kaa ɲan na, bima le Uwumbər gee liɲuul sakpen bi pu.

⁹ Binib bimək tun titunwanbir na ga kan falaa ni limukl. Njan, Juu yaab ga kan, le binib bi kaa ye Juu yaab na mu ga kan.

¹⁰ Binib bimək tun lituln li ɲan na, Uwumbər ga nyuɲ bi, ki pak bi, ki tii bi nsuudoon. Njan, u ga tii Juu yaab, le ki ga tii binib bi kaa ye Juu yaab na mu;

¹¹ ba pu? Uwumbər aa pak ubaa ki jer uken.

¹² Binib bimək kaa nyi Moses aakaal ki tun titunwanbir na aan kan liməfal li kaa kpa ndoon na. Uwumbər aan baa bi ke bi dii Moses aakaal aan baa dii. Binib bimək nyi Moses aakaal ki tun

* **2:6** : Lik Ilahn 62.12; Niyatanjak 24.12.

titunwanbir na, Uwumbər ga baa bi tibər nkaal ngbaan aah dii pu na, ki ga daa bitafal.

¹³ Uwumbər aan len ke binib bi nyi waakaal kaa dii mu na aabər ɲan. U ga len ke binib bi dii waakaal na le aabər ɲan.

¹⁴ Binib bi kaa ye Juu yaab na aa nyi Moses aakaal. Bi yaa ɲani Moses aakaal aah len pu na baageehn pu, ki mu aa nyi nkaal ngbaan kan, baalandak le mək bi baah ga dii pu na.

¹⁵ Baah ɲani pu na, nima le mək ke Moses aakaal aah len pu na bi bisui ni. Bisui ponn ni, bi nyi ni ɲan na, ni ni kaa ɲan na. Nima le baalandak bii bi n-yoonn mubaa, ki pak bi n-yoonn mubaa mu.

¹⁶ Ni ga li bi kina le bundaln Uwumbər ga cha Yesu Kristo ji binib tibər, ki baa bi tibəbərkaan ti bi bisui ni na aabər. Maah tuk binib tibənyaan ti na le mək kina.

Juu yaab ni nkaal na

¹⁷ Tɔ, aa len ke aa ye Juu aanii la, ki dak ke saah nyi Moses aakaal na, nima le ga cha aa ɲmar; aa kpa kipupuk ke aa nyi Uwumbər,

¹⁸ ki nyi waah gee pu na, ki bae Moses aakaal, ki nyi lituln li ɲan na, ni li kaa ɲan na,

¹⁹ ki dak ke aa ye usanməkr le ki tii bijoom, ki ga ɲmaa woln binib bi kaa waa na aanimbil,

²⁰ ki ga ɲmaa mək bijərb nlan, ki ga ɲmaa mək mbim mməkm. Saah nyi Moses aakaal mu na, aa dak ke aa nyi tiwan məmək, ki dak ke saah len pu na məmək ye mbamən.

²¹ Tɔ, si u mək biken na, ba ɲa saa mək aabaa? Si u tuk binib ke bi taa su kinaayuk na, ba ɲa aa su?

22 Si u len ke binib taa gər kidagook na, ba ŋa aa gər? Si u yii ŋiwaa na, ba ŋa aa su ŋadir ni aawan?

23 Si u kpa kipupuk Uwumbər aakaal pu ki bii nkaal ngbaan na, aa jinn u iniməɔn la.

24 Ni ŋmee Uwumbər Aagbaŋ ponn ni ke, “Nimi Juu yaab aah ŋani titunwanbir pu na, nima le cha binib bi kaa ye Juu yaab na len Uwumbər tibəbir.”†

25 Tɔ, aa yaa joo Moses aakaal kan, lichakpangeei kpa tinyoor. Aa mu yaa gii lichakpaln ki bii Moses aakaal kan, ni mək ke saa gii le na.

26 Binib bi kaa gii ŋichakpan na yaa joo Uwumbər aakaal kan, Uwumbər aan yii bi, ke baa gii ŋichakpan.

27 Binib bi kaa gii ŋichakpan na yaa joo Uwumbər aakaal kan, bi ŋan jer nimi Juu yaab bi gii ŋichakpan Moses aakaal aah mək pu na, ki bii nkaal muken na.

28 Unii u ye Juu aanii mpaan pu baanja na aa ye Juu aanibamənn. Unii u gii lichakpaln kaa kpeln waabimbin na, naa ye lichakpangeei bamənn.

29 Unii u gii lichakpaln, kaa kpeln waabimbin na aa piir Uwumbər aasui. Unii u dii Uwumbər usui ni na, uma le ye Juu aanibamənn. Unii u Uwumbər Aafuur Nyaan bi u ni na, nima le ye lichakpangeei bamənn. Uwumbər le ga pak udaan, naa ye binib.

3

1 Lichakpangeei aanyoor ye ba? Juu yaab jer binib bi kaa ye Juu yaab na aa?

2 Een, bi jer bi tiwan aabəŋ ni la. Ni jer tiwan məmək na le ye ke Uwumbər nan di waabər ŋa bima le aanaal ni.

† 2:24 : Lik Aisaya 52.5; Esekiel 36.20-22.

³ Bi ponn ni bibaa yaa kaa gaa Uwumbər ki kii kan, ni ye ba? Baah kaa gaa u ki kii na, Uwumbər aan gbiin waa puu tipuur ti na aa?

⁴ U ga gbiin ti. Binib məmək yaa ye binyaməndam kan, Uwumbər ma ye mbaməndaan la. Ni ηmee waagban ni ke, “Bi ga kan ke saah len pu na ye mbamən, Aa yaa jin binib tibər kan, aa kpa mbamən la.”*

⁵ Timi aatunwanbir yaa mək ke Uwumbər ηani ni ηan na kan, ti ga len ke Uwumbər yaa daa titafal kan, u ηa ni kaa ηan na aa? Binib bi kaa dii Uwumbər na le baa kina.

⁶ U ηa ni ηan na la; ba pu? ni yaa kaa ηan kan, u ga ηa kinye ki ji dulnyaa ni aanib tibər?

⁷ Ubaa ga baa ke, “Maah gee nnyamən na yaa mək ke Uwumbər ye mbaməndaan ki ga cha binib nyuη u kan, ba ηa u daa ntafal ke m ye titunwanbirdaan?”

⁸ Ti ga tun titunwanbir aan ni kpaln tiwan ni ηan na aa? Taan ηa kina kpala. Binib bibaa seei timi ki bui ke ti len kina la. Binib ngbaan ga kan ntafadaan mu ηeer bi na.

Ubaa aa ηan Uwumbər chee

⁹ Tɔ, timi Juu yaab ηan ki jer binib bi kaa ye Juu yaab na aa? Taa jer bi. M nan mək nimi ke binib bi ye Juu yaab na, ni bi kaa ye Juu yaab na məmək ye titunwanbirdam la.

¹⁰ Ni ηmee kina le Uwumbər Aagban ni ke, “Unii ubaa aa ye uninyaan,

¹¹ ubaa aa kpa nlan, ubaa aa ban Uwumbər,
¹² bi məmək di cha waasan, bi məmək bee fam la.

* 3:4: Lik Ilahn 51.4.

Ubaa aa bi ki tun lituln li njan na, ubaa baanja aa bi.†

13 Baaliin po ye iliin i bir na la.

Bi geei inyamən ki nmanni binib.

Baaliin bii binib ke ujagen

aaluul aah bii binib pu na la.‡

14 Baaməi gbii njiibil ni kinananj la.§

15 Bi yaa ban bi ku binib kan, naa pəə.

16 Bi muk binib ki njani bi falaa n-yoonn məmək la.

17 Bi chuun ban tibər la.

18 Baa san Uwumbər.”*

19 Tə, ti nyi ke nkaal aah len pu na məmək len binib bi bi mu chee na la. Nima le dulnyaa wee ni aanib məmək aabər bii Uwumbər chee. Ubaa aan nmaa len tibaa ke u nyan ubaa tibər ni Uwumbər chee.

20 Ubaa aan nmaa len ke waah joo Uwumbər aakaal mbaməm pu na, waabər njan Uwumbər chee. Uwumbər aakaal le mək binib ke bi ye titunwanbirdam la.

Uwumbər aah cha ti ni uma tuuk pu na

21 Dandana wee, Uwumbər mək timi waah ga nja pu ki len ke timi aabər njan na. Waakaal ni waabənbatiib aaliin le bi waagbanj ponn ni, ki mu tuk timi kina la. Naa ye ke ti dii waakaal mbaməm le cha u len.

22 Binib bimək gaa Yesu Kristo ki kii na, bima le Uwumbər len ke baabər njan. Baah gaa Yesu Kristo ki kii na, nima le cha Uwumbər len ke baabər njan. Ubaa aa bi ubaa, ki cha biken;

† 3:12 : Lik Ilahn 14.1-3; 53.1-3; Ulandaan 7.20. ‡ 3:13 : Lik Ilahn 5.9; 140.3. § 3:14 : Lik Ilahn 10.7. * 3:18 : Lik Ilahn 36.1.

23 binib məmək tun titunwanbir la, kaa gbiin Uwumbər animbil.

24 Le Yesu Kristo daa timi, ki gaa timi lii. Timi bi kpaan u chee na, le Uwumbər len ke timi aabər ɲan. Waabulchinn pu le u len, naa ye ke ti ɲan la.

25 U nan di Yesu siin binib animbil ni, ke u nan kpo, aan uma Uwumbər taa ki gee liɲuul ti pu. Ti yaa gaa Yesu ki kii kan, waasin pu le Uwumbər ga di cha pinn timi. Nima le mək ke Uwumbər ɲani ni ɲan na; ba pu? u nan kpa limər, kaa bii binib bi tun titunwanbir buyoonn Yesu Kristo aa kee dan dulnyaa wee ni na.

26 Tɔ, dandana wee, u len titunwanbir aabər ki bui ke binib bi gaa Yesu ki kii na aabər ɲan u chee. Nimina le mək ke uma Uwumbər si chob.

27 Tɔ, ba pu aan ti ga li kpa kipupuk? Taan li kpa kipupuk nibaa pu. Ba pu? Naa ye ke ti dii Uwumbər aakaal mbaməm le cha u gaa timi lii, taah gaa Yesu ki kii na, nima le cha u gaa timi lii.

28 Nima pu na, ti bee ke ti yaa gaa Yesu ki kii kan, Uwumbər ga len ke timi aabər ɲan. Naa ye ke ti joo waakaal mbaməm le cha u len kina.

29 Uwumbər ye Juu yaab baanja Aawumbər la aa? Waa ye binib bi kaa ye Juu yaab na mu Aawumbər aa? Mbamən, u ye.

30 Uwumbər ye Uwumbərbaan la. Juu yaab yaa gaa Yesu ki kii kan, Uwumbər ga len ke baabər ɲan. Bi mu kaa ye Juu yaab na yaa gaa Yesu ki kii kan, Uwumbər ga len ke bi mu aabər ɲan.

31 Ti yaa len ke binib yaa gaa Yesu ki kii ki ga ɲmar kan, ti yii Uwumbər aakaal aa? Naa bi kina kpala. Ti ɲa mu tibəkpaan la.

4

Abraham aah ye liməkl pu na

¹ Tə, cha ti lik tiyaaja Abraham aabər aah nan bi pu na:

² Ni yaa ba ye waatunyaan pu le cha Uwumbər len ke waabər ɲan kan, u ba ga ɲmaa li kpa kipupuk. U mu aa ɲmaa li kpa kipupuk Uwumbər chee.

³ Uwumbər Aagbaɲ len ke, “Abraham nan gaa Uwumbər aaməboln ki kii, kina pu na le Uwumbər gaa u ke u ye uninyaan u chee.”*

⁴ Unii u tun lituln ki kan tipar na, tipar ngbaan aa ye ipiin, ni ye waapar la.

⁵ Tə, unii u kaa joo nkaal na yaa gaa Uwumbər u di cha pinn titunwanbirdam na ki kii kan, waah gaa Uwumbər ki kii na, nima le Uwumbər ga len ke waabər ɲan.

⁶ Ubər David mu nan len ke binib bi Uwumbər len ke baabər ɲan na le kpa mpopiin. Bi gaa Uwumbər ki kii, nima le cha u len ke baabər ɲan, naa ye ke bi tun litunyaan le cha u len kina. Ubər David nan len ke,

⁷ “Binib bi Uwumbər di cha baatunwanbir pinn bi na le kpa mpopiin.

Uwumbər aah di cha binib bi aataani pinn bi na le kpa mpopiin.

⁸ Binib bi Uwumbər aan len ke baabər bii na, bima le kpa mpopiin.”†

⁹ U len ke Juu yaab baanja le kpa mpopiin ngbaan aa? Waa len kina. Binib bi kaa ye Juu yaab

* **4:3** : Lik Mpiin 15.6; Galasia yaab 3.6. † **4:8** : Lik Ilahn 32.1-2.

na mu kpa. Ti len ke Abraham nan gaa Uwumbər aaməboln ki kii, nima le cha Uwumbər gaa u ke u ye uninyaan u chee.

¹⁰ Bayoonn Uwumbər len ke waabər ɲan? Buyoonn u nan gii lichakpaln na le aan buyoonn waa nan kee gii na? Buyoonn waa nan kee gii na.

¹¹ Waah gii lichakpaln na, nima le nan ye liməkl ki mək ke u gaa Uwumbər ki kii, nima le Uwumbər gaa u ke u ye uninyaan u chee, buyoonn waa nan kee gii lichakpaln na. Nima pu le Abraham ye binib bimək gaa Uwumbər ki kii, kaa gii ɲichakpan na aate. Baah gaa Uwumbər ki kii na, nima le Uwumbər gaa bi ke bi ye bininyaam u chee.

¹² Binib bi gii ɲichakpan, ki tak Abraham aataabuu ponn ni, ki gaa Uwumbər ki kii ke Abraham aah nan gaa u ki kii pu, buyoonn waa nan kee gii lichakpaln na, bima mu le Abraham ye bite.

Gaakii pu le ti ga kan Uwumbər aah puu tipuur ti na

¹³ Uwumbər nan puu tipuur tii Abraham ni uyaabitiib, ke bima le ga li yeh dulnyaa. Naa ye ke bi joo Uwumbər aakaal le ga cha bi kan tipuur ngbaan. Bi gaa Uwumbər ki kii la, le u len ke baabər ɲan. Nima le ga cha bi kan tipuur ngbaan.

¹⁴ Uwumbər yaa ba puu tipuur ke binib bi joo waakaal na le ga li yeh dulnyaa kan, naadii aa ba ga li kpa tinyoor. Tipuur ngbaan mu aa ba ga gbiin; ba pu? ubaa aan ɲmaa joo nkaal məmək mbaməm.

¹⁵ Binib aah bii nkaal na, le Uwumbər gee liɲuul bi pu. Nkaal aah kaa bi nin chee na, binib aa bii nkaal.

16 Nima le Uwumbər puu tipuur tii binib bi gaa u ki kii na. Uwumbər aah gee binib pu na, nima le u tii Abraham aayaabitiib məmək waah nan puu tipuur ti na. U ga tii Abraham aayaabitiib bi ye Juu yaab ki gaa u ki kii na, ni binib bi kaa ye Juu yaab ki mu gaa u ki kii na ke Abraham aah nan gaa u ki kii pu na. Abraham ye timi bimək gaa Uwumbər ki kii na aayaaja la.

17 Ni ηmee Uwumbər Aagbanj ponn ni ke Uwumbər bui Abraham, “M ηa si ηinibol pam aayaaja la.” † Abraham le ye tite Uwumbər chee. U nan tii Uwumbər naadii. Uma Uwumbər le fikr binib bi kpo na nkun ni, le ki yin binib bi kaa kee bi na, ke baah bi le na.

18 U nan puu tipuur tii Abraham ke u ga ηa u ηinibol pam aayaaja, ke uyaabitiib ga li wiir ke injmabi aah wiir pu na. Ni nan bi ke tipuur ngbaan aah kaan ηmaa gbiin le na. Abraham mu nan tee kpa limakl ke ti ga nan gbiin. §

19 Ni nan gur siib u pii ηibin nkub. Waah nan por pu na, ni nan naahn ke waan ki ηmaa maa ubo. Upuu Sara mu nan jer timar. Le Abraham pak Uwumbər aah tuk u pu na, kaa joo beeni.

20 Uwumbər aah puu tipuur ti tii u na, tima le gur ye waalandak. Le u pak tipuur ngbaan mbaməm, kaa joo beeni ke ti ga gbiin bee taan gbiin? U nan moo gaa Uwumbər ki kii le ki nyuj u,

21 ki sil nyi ke Uwumbər aah puu tipuur ti na, u ga ηmaa ηa kina.

22 Waah nan gaa Uwumbər aaməboln ki kii kina na, nima le Uwumbər gaa u ke u ye uninyaan u

† 4:17 : Lik Mpiin 17.5. § 4:18 : Lik Mpiin 15.5.

chee.

²³⁻²⁴ Ni ηmee kina le Uwumbər Aagbaη ni. Timi pu le bi nan ηmee kina, naa ye Abraham baanja pu; ba pu? timi bi gaa Uwumbər u nan fikr Tidindaan Yesu nkun ni ki kii na, le u ga len ke timi aabər ηan.

²⁵ Yesu nan kpo timi aatunwanbir pu, le ki fikr nkun ni. Nima le Uwumbər len ke timi aabər ηan.

5

Saah ga li bi pu ki li ηan Uwumbər chee na

¹ Taah gaa Uwumbər ki kii pu na, nima le u len ke timi aabər ηan. Tidindaan Yesu Kristo pu le ti ni Uwumbər kpaan kijotiik.

² Yesu Kristo pu, le Uwumbər len ke timi aabər ηan. Le ti mɔɔni ki kpa limakl ke ti ga yakr u chee Uwumbər aamɔɔn.

³ Naa ye nima baanja pu le ti mɔɔni. Falaa mu pu le ti mɔɔni. Ba pu? falaa le tii timi suklaa.

⁴ Suklaa mu tii timi mbimbinyaan. Mbimbinyaan mu tii timi limakl.

⁵ Limakl ngbaan aan jinn timi inimɔɔn. Ba pu? Uwumbər aah tii timi Waafuur Nyaan na, Nfuur Nyaan ngbaan le cha ti bee tisui ni waah gee timi sakpen pu na.

⁶ Naah nan ηeer na, le Kristo nan kpo timi bi ye titunwanbirdam na pu, taah kaa kpa mpɔɔn buyoonn na.

⁷ Ni pɔɔ ke unii kpo ke u nyan unii u dii mbaməm na nkun ni. Nibaakan, unii ubaa ga kaa ki kpo uninyaan pu.

⁸ Tima kan, buyoonn ti nan laa ye titunwanbirdam na le Kristo nan kpo ti pu. Nima le mək timi Uwumbər aah gee timi sakpen pu na.

⁹ Kristo aasin pu le Uwumbər len ke timi aabər ɲan. Ɗmaninkabaa taah ga nya ntafadaan mu ponn ni u pu na?

¹⁰ Buyoonn ti nan ye Uwumbər aadim na, le Uɟapɔɔn nan kpo ti pu. U pu, le ti ni Uwumbər kpaan kijɔtiik. Ti ni Uwumbər aah kpaan kijɔtiik na, ɲmaninkabaa taah ga ɲmar waamɔfal pu pu na?

¹¹ Naa ye nima baanja pu le ti mɔɔni. Tidindaan Yesu Kristo pu le ti bee Uwumbər aah ɲan pu na, le ki mɔɔni. U pu le ti ni Uwumbər kpaan kijɔtiik.

Adam pu le ti kpo, Kristo pu le ti kpa limɔfal

¹² Unibaan* le nan joo ni titunwanbir dulnyaa ni, le titunwanbir ngbaan joo ni nkun. Binib mɔmɔk aah tun titunwanbir na, le nkun yaa gaa dulnyaa mɔmɔk ni.†

¹³ Buyoonn Moses aa nan kee tuk binib Uwumbər aakaal na, titunwanbir nan bi. Nkaal aah kaa bi nin chee na, Uwumbər aan len ke bi bii mu.

¹⁴ Adam aayoonn ki ti saa Moses aayoonn le nkun pii binib. Bi nan tun titunwanbir la. Baatunwanbir ni Adam u nan yii Uwumbər aamɔb na aatunwanbir aa kpaan. Nkun mu pii bi la.

Ti mɔmɔk kan Adam aatunwanbir aatafadaan. Kina le ti mɔmɔk yakr Kristo aatunyaan aanyoor mu.

¹⁵ Uwumbər aah tii timi ipiin i na aa bi ke Adam aatunwanbir na. Ni ye mbamɔn ke unibaan aatunwanbir pu le nkun pii binib mɔmɔk. Yesu Kristo aanimbaasaln pu, le Uwumbər san binib mɔmɔk kinimbaak, ki tii bi ipiin i ye limɔfal na.

* **5:12** : Unibaan ngbaan nan ye Adam la. † **5:12** : Lik Mpiin 3.6.

¹⁶ Uwumbɔr aapiin aah ŋa timi pu na aa bi ke Adam aatunwanbir aah ŋa timi pu na. Adam aatunwanbirbaan pu, le binib aabɔr bii. Uninyaan ubaa u ye Yesu na pu, le Uwumbɔr di cha pinn titunwanbirdam pam, ki len ke baabɔr ŋan. Waapiin le na.

¹⁷ Unibaan u bi yin u Adam na aatunwanbir pu, le nkun pii binib mɔmɔk. Unibaan Yesu Kristo na pu, le binib ga kan Uwumbɔr aaterm sakpen. U ga len ke baabɔr ŋan. Nima le ye waapiin. Bi ga li kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na, ki kan linyaŋ.

¹⁸ Unibaan aatunwanbir pu, le binib mɔmɔk aabɔr bii. Yesu aatunyaan pu, le Uwumbɔr ga len ke binib bimɔk gaa Yesu ki kii na aabɔr ŋan, ki ga tii bi limɔfal li kaa kpa ndoon na.

¹⁹ Unibaan Adam aah nan yii Uwumbɔr aamɔb na, nima le binib mɔmɔk aabɔr bii Uwumbɔr chee. Yesu aah nan kii Uwumbɔr aamɔb na, nima le binib bimɔk gaa uma Yesu ki kii na aabɔr ŋan Uwumbɔr chee.

²⁰ Moses nan tuk binib Uwumbɔr aakaal. Nkaal ngbaan mɔk bi ke baatunwanbir wiir sakpen. Le titunwanbir aah wiir nin chee na Uwumbɔr aanimbaasaln wiir ki jer titunwanbir.

²¹ Titunwanbir pu le binib kpo. Tidindaan Yesu Kristo pu, le Uwumbɔr san timi kinimbaak, ki len ke timi aabɔr ŋan, le ti kan limɔfal li kaa kpa ndoon na.

6

Taa ki tun titunwanbir man

¹ Kina pu na, ti ga len kinye? Ti ga li beenin tun titunwanbir aan Uwumbɔr aanimbaasaln kpee ee? Taan li ŋani kina kpala.

² Ti kpo ke titunwanbir taa ki li joo timi la. Ti yaa beenin tun titunwanbir kan, naa ŋan.

³ Baah muin timi nnyun ni, Yesu Kristo aayimbil pu na, nima le mək ke ti ni Yesu Kristo kpaan la. Nima pu na, waah nan kpo na, ti mu kpo u chee la. Naa bee kina aa?

⁴ Baah muin timi nnyun ni na, nima le mək ke ti kpo, le bi sub timi u chee. Uwumbər aapɔɔn pu le u fikr Kristo nkun ni. Waapɔɔn mu pu le ti kpa mbimbipɔm ki ŋani ni ŋan na.

⁵ Ti ni u aah kpaan pu na, ti kpo ke waah kpo pu na. Ti mu ga fikr nkun ni, ke waah fikr pu na.

⁶ Ti bee ke baah kpaa u ndɔpuinkoo pu na, bi kpaa timi aabimbikpok mu u chee, ke mbimbikpok mu kaa ŋan na taa ki li bi, aan ti taa ki li ye titunwanbir aanaagbiib.

⁷ Unii u kpo na nyan titunwanbir ni.

⁸ Taah kpo Kristo chee na, ti ŋa naadii ke ti ga li kpa limɔfal u chee.

⁹ Ti nyi ke waah fikr nkun ni na, waan ki kpo. Nkun aa ki kpa mpɔɔn u chee.

¹⁰ Waah kpo na, u kpo ke u kuln titunwanbir nfum mubaa, aan titunwanbir taa ki li joo timi. Waah kpa limɔfal dandana wee na, u bi ke u nyun Uwumbər la.

¹¹ Kina pu na, ni mu li nyi ke ni kpo ke titunwanbir taa ki li joo nimi la. Naah kpaan Yesu Kristo chee pu na, le ni mu kpa limɔfal ke ni nyun Uwumbər.

¹² Nima pu na, ni taa ki cha titunwanbir li joo nimi aawon ti ga kpo na, ki taa ki kii tii tiwon aah ban pu na.

¹³ Ni taa di nimi aawon tii titunwanbir, ki taa tun lituln li kaa ɲan na. Ni di nibaa tii Uwumbɔr, ke binib bi fikr nkun ni na, ki di nimi aawon tii Uwumbɔr, ke ni tun lituln li ɲan na ki tii u.

¹⁴ Nkaal aa ki joo nimi. Uwumbɔr aanimbaasaln le joo nimi. Nima le titunwanbir aan ki li ye nimi aadindaan.

Li ye mbimbinyaan aanaagbiib man

¹⁵ Nkaal aah kaa ki joo timi aan Uwumbɔr aanimbaasaln joo timi na, ti ga tun titunwanbir aa? Taan ɲa kina kpala.

¹⁶ Aa yaa di aabaa tii unii aan ki kii waamɔb kan, aa ye waanaagbiija la. Naa bee kina aa? Aa yaa kii tii titunwanbir kan, aa ye titunwanbir aanaagbiija la, le ki ga kpo. Aa yaa kii Uwumbɔr aamɔb kan, u ga bui ke saabɔr ɲan.

¹⁷ N-yoonn mubaa, ni nan ye titunwanbir aanaagbiib la. Ti dooni Uwumbɔr sakpen, ke baah mɔk nimi waasan pu na, ni dii nsan ngbaan nisui mɔmɔk ni,

¹⁸ ki nya ni titunwanbir aanaagbiir ni, ki ɲa litunyaan aanaagbiib.

¹⁹ M di binibɔm aabimbin ɲan Uwumbɔr aabɔr ke ni bee maah len pu na aatataa mbamɔm la. Ni nan joo nimi aawon tun tijɔɲ aatuln, ni titunwanbir aabɔɲ mɔmɔk la. Dandana wee, ni di nimi aawon tun lituln li ɲan na man, aan ki ɲa binib bi bi chain na.

²⁰ Naah nan ye titunwanbir aanaagbiib na, nitafal aa nan bi litunyaan ni.

²¹ Ni yaa teer naah tun titunwanbir ti na kan, ni jinni nimi inimɔɔn dandana wee la. Tinyoor nan

bi titunwanbir ngbaan ni ii? Aayii. Titunwanbir ngbaan aadoon ye nkun la.

²² Uwumbər nyan nimi titunwanbir aanaagbiir ni la. Dandana wee, ni ye uma Uwumbər aanaagbiib la. Nimi aanyoor ye mbimbin mu bi chain na la. Naadoon ga li ye liməfal li kaa kpa ndoon na.

²³ Titunwanbir aapar ye nkun la. Tidindaan Yesu Kristo pu le Uwumbər aapiin ye liməfal li kaa kpa ndoon na.

7

Lichaməln aaməkl

¹ Nnaabitiib, ni məmək nyi nkaal aah bi pu na. Nima le ga cha ni bee maah ga len pu na aatataa. Nkaal dii unii buyoonn u bi na baanja la. U yaa kpo kan, nkaal aa ki dii u.

² Nkaal pu le upii u kpa chal na ye uchal yoo n-yoonn mumək uchal bi na. Uchal yaa kpo kan, nkaal mu len ke u ye uchal yoo na aa ki dii u.

³ Upii yaa ban uja uken buyoonn uchal bi na kan, bi ga len ke u ye upiidagoor la. Uchal yaa kpo kan, nkaal ngbaan aa ki dii u. U yaa mən uja uken kan, waa ye upiidagoor.

⁴ Nnaabitiib, nimi aabər mu bi kina la. Kristo aah nan kpo ndəpuinkoo pu na, ni mu nan kpo; nkaal aa ki dii nimi. Ni kpaan Kristo u fikr nkun ni na chee la, le ki dii Uwumbər aasan.

⁵ Taah kaa nan dii Uwumbər buyoonn na, tisui nan gee Uwumbər aakaal aah kə pu na, ki cha ti tun titunwanbir ki dii nkun aasan.

⁶ Dandana wee, taah kpo na, nkaal na aa ki dii timi, ki mu aa ki joo timi tinaagbiir. Le Uwumbər

Aafuur Nyaan tii timi mbimbipɔm, ke ti tun lituln tii Uwumbɔr. Nkaal na aa ki joo timi.

Nkaal ni titunwanbir

⁷ Nima pu na, ti ga len ke Moses aakaal aa ŋan aa? Mu ŋan. Nkaal na yaa kaa ba bi kan, maa ba ga bee titunwanbir. Nkaal na yaa kaa ba len ke “Taa li kpa iniman” kan, maa ba ga bee ke iniman ye titunwanbir.

⁸ Nkaal aah len kina na, le titunwanbir ti bi nsui ni na yii nkaal ngbaan, ki cha m kpa iniman aabɔŋ aabɔŋ. Nkaal yaa kaa bi kan, titunwanbir aa fu.

⁹ N-yoonn mubaa m nan bi, kaa nyi nkaal aatataa mbamɔm. Buyoonn m bee nkaal aatataa mbamɔm na, le titunwanbir fikr nsui ni. Le m bee ke m ŋeer nkun.

¹⁰ Uwumbɔr nan tii timi waakaal ke ti dii mu, aan ki kan limɔfal. Le m bee ke maah kaa ŋmaa joo waakaal mɔmɔk na, m ŋeer nkun.

¹¹ Nkaal pu le titunwanbir ti bi nsui ni na nan kpa nsan ki ŋmann mi, ki cha m ŋeer nkun.

¹² Uwumbɔr aakaal bi chain la. Uwumbɔr aah tuk timi ke ti ŋa pu na le bi chain, ki bi mbamɔm, ki ŋan.

¹³ Waakaal mu ŋan na le ku mi ii? Aayii. Titunwanbir le ku mi. Nkaal mu ŋan na pu, le titunwanbir ku mi, ki cha ti bee ke titunwanbir aa ŋan. Nkaal na le mɔk timi titunwanbir aah bir sakpen pu na.

¹⁴ Ti bee ke Uwumbɔr aakaal mɔk timi Uwumbɔr aah ban pu na. M mu aa ŋani kina; ba pu? m ye titunwanbir aanaagbiija la.

15 Maah ηani pu na, maa kii kina nsui ni. Maah kaa gee ke m li ηani tiwan ni na, m ηani nima la. Maah nan tiwan ni na, nima le m tee ηani.

16 M yaa ηani maah kaa gee ke m li ηani tiwan ni na kan, nima le mək ke m kii ke Uwumbər aakaal ηan.

17 Naa ye ke min le ηani kina, titunwanbir ti bi nsui ni na le cha m ηani.

18 M bee ke tiwan ni ηan na aa bi maabimbikpok ni; m ban ke m tun lituln li ηan na, kaa ηmaa tun.

19 Maah ban m tun litunyaan li na, maa tun kina. Maah kaa ban m tun titunwanbir ti na, m tun tima la.

20 M yaa tun maah kaa gee m tun pu na kan, naa ye ke min le tun kina, titunwanbir ti bi nsui ni na le cha m tun.

21 Naah ye pu na, m yaa ban m tun lituln li ηan na kan, titunwanbir bi m chee la.

22 M gee Uwumbər aakaal nsui ni.

23 M mu kan nkaal muken maawon ni. Nkaal ngbaan jaa Uwumbər aakaal mu bi nsui ni na kijaak la. Nima le titunwanbir aakaal i bi maawon ni na joo mi tinaagbiir.

24 M kpa kinimbaak. Titunwanbir bi tiwon tee ni, ki ga ku mi. Nma ga nyan mi titunwanbir ngbaan ni?

25 M dooni Uwumbər u nyan mi titunwanbir ngbaan ni, Tidindaan Yesu Kristo pu na.

Mma kan, maalandak baanja le dii Uwumbər aakaal. Maabimbikpok dii titunwanbir aakaal la.

8

Uwumbər Aafuur Nyaan aapəən pu le ti bi

¹ Nima pu na, Uwumbər aan len ke binib bi kpaan Yesu Kristo chee na aabər bii.

² Taah kpaan Yesu Kristo chee na, le Uwumbər Aafuur Nyaan aapɔɔn tii timi limɔfal; Nfuur Nyaan aapɔɔn ngbaan le nyan mi titunwanbir ni nkun aapɔɔn ni.

³ Nkaal aan ηmaa ηa kina; ba pu? binib aa kpa mpɔɔn ke bi joo nkaal ngbaan. Le Uwumbər ηa waakaal aah kaa ηmaa ηa pu na; timi aatunwanbir pu le u nan tun ni Ujapɔɔn Yesu dulnyaa wee ni, ke u di tiwon ti naahn timi titunwanbirdam aawon na bii titunwanbir ti bi tisui ni na aapɔɔn,

⁴ ki tii timi bi dii Waafuur Nyaan kaa ki dii mbimbikpok na mpɔɔn ke ti li dii waakaal mbaməm.

⁵ Binib bi dii mbimbikpok na, bitafal bi mbimbikpok aabər ni la. Binib bi dii Uwumbər Aafuur Nyaan na, bitafal bi Nfuur Nyaan aabər ni la.

⁶ Binib bi aatafal bi mbimbikpok aabər ni na ga kpo la. Binib bi aatafal bi Uwumbər Aafuur Nyaan aabər ni na ga kan limɔfal, ni nsuudoon.

⁷ Binib bi aatafal bi mbimbikpok aabər ni na, bi ye Uwumbər aadim la; ba pu? baa dii waakaal, ki mu aa ηmaa dii mu.

⁸ Binib bi dii mbimbikpok aah ban pu na aan ηmaa piir Uwumbər aasui.

⁹ Tɔ, Uwumbər Aafuur Nyaan yaa bi ni ni kan, naa dii mbimbikpok aah ban pu na, ni dii Nfuur Nyaan aah ban pu na la. Kristo Aafuur Nyaan yaa kaa bi unii ni kan, udaan ngbaan aa ye Kristo yoo.

¹⁰ Titunwanbir pu, le nimi aawon ga kpo. Kristo yaa bi ni ni kan, Uwumbər Aafuur Nyaan tii nimi limɔfal; ba pu? u len ke nimi aabər ηan.

¹¹ Uwumbər nan fikr Yesu nkun ni. Uwumbər u fikr Yesu nkun ni na Aafuur Nyaan yaa bi ni ni kan, uma Uwumbər u fikr Yesu Kristo nkun ni na ga fikr nimi aawon ti ga kpo na mu. Waafuur Nyaan mu bi ni ni na aapɔɔn pu, le u ga fikr nimi nkun ni.

¹² Nnaabitiib, nima pu na, ni ɲan ke ti dii Uwumbər Aafuur Nyaan aah ban pu na, ki taa dii unibɔn aabimbin aah ban pu na.

¹³ Ni yaa dii unibɔn aabimbin aah ban pu na kan, ni ga kpo la. Ni yaa kuln nimi aawon aatunwanbir, Uwumbər Aafuur Nyaan aapɔɔn pu kan, ni ga li kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na.

¹⁴ Binib bimək dii Uwumbər Aafuur Nyaan aah ban pu na, bima le ye Uwumbər aabim.

¹⁵ Nfuur Nyaan mu Uwumbər tii nimi na, mu aa joo nimi tinaagbiir ke ni san ijawaan. Waafuur Nyaan le ɲa nimi waabim, le ki cha ti yin u ke “Nte.”

¹⁶ Waafuur Nyaan le kpaan timi aawiin chee, le ki ji seeraa ke ti ye Uwumbər aabim.

¹⁷ Taah ye Uwumbər aabim na, ti ga kan Uwumbər aah di tiwanyaan ni bil kiir timi paacham na. Ti ni Kristo ga kpaan kan tiwanyaan ngbaan. Ti yaa ji falaa u pu kan, ti ni u ga nan kpaan ji mmɔɔn paacham.

N-yoonn mu choo na aanyur

¹⁸ M nyi ke dandana aafalaa aan ɲmaa ɲan mpopiin mu ti ga nan kan mu paacham na.

¹⁹ Tiwan ni Uwumbər naan ni na mɔmək aan-imbil man ke ni kan bundaln Uwumbər ga nyan waabim mpaan pu na.

²⁰ Buyoonn Adam nan tun titunwanbir na, Uwumbər nan len ke tiwan ni u naan ni na, ni ga li bi, ki bi fam la. Waageehn pu, le u len kina. Naa ye tiwan ni u naan ni na aageehn.

²¹ Uwumbər mu tii tiwan ni u naan ni na limakl ke ni ga ŋa tiwan ni kaan bur na, ki kan lifuur nyaan ke Uwumbər aabim aah kan pu na.

²² Ti nyi ke Uwumbər aah naan tiwan nimək na wu ke imalween aah wu pu na, ki du ki nan saa dandana.

²³ Naa ye tiwannankaan baanja le wu; timi bi Uwumbər puen tii timi Waafuur Nyaan na, ti mu du tisui ni, ki kii bundaln Uwumbər ga mək ke ti sil ye waabim, ki ga tii timi tiwon ti kaan kpo na.

²⁴ Taah ŋmar pu na, le ti kpa limakl. Unii yaa kpa limakl ke u ga kan tiwan kan, ni mək ke waa kee kan la. U yaa kan ni kan, waan ki li kpa limakl ni pu.

²⁵ Tə, ti yaa kpa limakl ke ti ga kan tiwan ni tinibil aa waa ni na kan, le ti ga li kpa limər ki kii bundaln ti ga kan ni na.

²⁶ Le Uwumbər Aafuur Nyaan ter timi, timi aad-abur ni. Taa nyi taah ga mee u mbaməm pu na, le Waafuur Nyaan mee u tii timi, ki du, ubaa aah kaa ŋmaa len pu na.

²⁷ Uwumbər u lik binib aasui ni aah bi pu na nyi Waafuur Nyaan aalandak aah bi pu na; ba pu? Nfuur Nyaan mee u tii waanib waah ban pu na.

²⁸ Ti nyi ke tiwan nimək pii timi na, Uwumbər le cha ni məmək kpaln tiwan ni ŋan na ki tii binib bi gee u na. Waageehn pu le u nan yin bi.

²⁹ U nan nyi binib bimək ga kii tii u na, le ki nan nyan bi, ke bi kpaln Ujapəən Yesu Kristo aah bi pu

na, aan u li ye njan aabo, naabitiib pam ponn ni.

³⁰ Binib bi Uwumbər nyan bi na, le u yin bi. Binib bi u yin bi na, le u len ke baabər njan, ki nyun bi.

Uwumbər aah gee timi pu na

³¹ Uwumbər aah ɲa kina məmək na, ti ga len kinye? Uwumbər aah si tichan ni na, ubaa aan ɲmaa ɲa timi nibaa.

³² Uwumbər aa yii ke waan tii timi Ujapɔɔn. U nan di Ujapɔɔn ɲa binib aanaal ni ke u ti kpo ti məmək aatunwanbir pu la. Waah tii timi Ujapɔɔn na, u ga ki tii timi tiwan məmək ki kpee.

³³ ɲma ga ɲmaa galn binib bi Uwumbər nyan bi na? Uwumbər ubaa len ke baabər njan.

³⁴ Nima le ubaa aan ɲmaa galn timi. Yesu Kristo nan kpo ti pu, ki fikr nkun ni, ki bi Uwumbər aanaangii wəb, ki mee u ki tii timi.

³⁵ Ba ga ɲmaa nyan timi Kristo u gee timi na aanaal ni? Falaa aa? Tibər aa? Limukl aa? Nkon aa? Igiin aa? Linimaln aa? Nkun aa? Aayii.

³⁶ Ni ɲmee Uwumbər Aagban ni ke,

“Sin pu le bi ku timi iwiin məmək,

le ti naahn ipiih i bi ban bi ti kər i na la.”*

³⁷ Tɔ, Yesu Kristo u gee timi na aapɔɔn pu, le ti kan linyan kookoo.

³⁸⁻³⁹ Tidindaan Yesu Kristo pu, le Uwumbər gee timi. M sil bee ke nibaa aa bi ki ga ɲmaa yakr ti ni waageehm. Nkun, liməfal, Uwumbər aatuuntiib, kinimbəɲ aapɔɔn, dandana aabər, daalbaadaal

* **8:36** : Lik Ilahn 44.22.

aabər, mpəən, paacham aawan, taab aawan, tiwan nimək bi na, ni məmək aan ηmaa yakr ti ni Uwumbər aageehm.

9

Uwumbər ni waanib Israel yaab

¹ Tə, maah ye Kristo aanii na, m len mbamən la. Maa gee nnyamən. Maalandak ni Uwumbər Aafuur Nyaan ji seeraa ke m len mbamən la.

² M kpa mpombiin sakpen. Nsui bii n-yoonn məmək, mmaal aanaabitiib Juu yaab pu la.

³ M ga li ηmaa ban ke m bee fam Kristo chee, bima taa bee.

⁴ Bi ye Israel yaab la. Uwumbər nan ηa bi waabim, ki nyun bi, ki puu tipuur tii bi, ki tii bi waakaal, ki mək bi baah ga li dooni u pu na, ki bui bi waah ga ηa tinyoor pu ki ηa bi pu na.

⁵ Biyaajatiib ye tiyaajaninkpiib la. Kristo* aah nan ηa unibən na, u nan ye bi ponn ni ubaa la. Uma le yeh mpəən məmək. Cha ti pak Uwumbər n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

⁶ Uwumbər aah puu tipuur ti tii Israel yaab na, maa len ke waa gbiin tipuur ngbaan. Bi ye Israel aayaabitiib la. Ni mu aa ye bi məmək le ye Israel yaab baməm.

⁷ Bi ye Abraham aayaabitiib la. Ni mu aa ye bi məmək le ye uyaabitiib baməm. Uwumbər nan tuk Abraham ke waabo Aisak aayaabitiib baanja le ga li ye uyaabitiib baməm.†

* **9:5** : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Naatataa le ye ke unii u ga gaa binib lii na. † **9:7** : Lik Mpiin 21.12.

⁸ Nima le mək ke Abraham aayaabitiib ngem aa ye Uwumbər aabim. Mbim bi Uwumbər nan puu tipuur ke Abraham ga maa na, bima le ye uyaabitiib baməm.

⁹ Uwumbər nan puu tipuur tii u ke ni yaa nan ɲeer kan, u ga dan u chee, le upuu Sara ga maa ubijabo.‡

¹⁰ Naa ye nimina baanja. Rebeka aabijabim mulee nan kpa te ubaa, u ye tiyaaja Aisak la.

¹¹⁻¹² Le Uwumbər nan bui Rebeka ke ubo u ye uwaatiir na ga jer ukpel.§ Buyoonn Uwumbər bui u kina na, waa nan kee ma mbim ngbaan. Baa nan kee ɲa ni ɲan na, bee ni kaa ɲan na. Uwumbər nyan mbim mulee ngbaan ponn ni ubaa, waageehn pu, naa ye baatuln pu. Nima le mək ke Uwumbər aageehn pu le u nyan waah ban unii u na.

¹³ Ni ɲmee Uwumbər Aagban ponn ni ke u len ke u gee Jakob ki jer Esə.*

¹⁴ Kina kan, ti ga len kinye? Ti ga len ke Uwumbər ɲa ni kaa ɲan aa? Taan len kina kpala.

¹⁵ U nan bui Moses ke binib bi u ban u san bi kinimbaak na, u ga san bi kinimbaak la.†

¹⁶ Naa ye binib aageehn pu, kaa ye baatuln pu; Uwumbər aanimbaasaln pu, le u san bi kinimbaak.

¹⁷ Ni ɲmee Uwumbər Aagban ni ke Uwumbər nan bui Ubər Faro, “M ɲa si ubər ke m mək binib maah kpa mpəən ki chiin si pu na, aan maayimbil nya paacham, dulnyaa aapepel məmək ni.”‡

‡ 9:9: Lik Mpiin 18.10, 14. § 9:11-12: Lik Mpiin 25.23. * 9:13: Lik Malakai 1.2-3. † 9:15: Lik Nnyam 33.19. ‡ 9:17: Lik Nnyam 9.16.

18 Nima le binib bi u ban u san bi kinimbaak na, u san bi kinimbaak. Binib bi u ban ke u cha bi gaa biyil na, u cha bi gaa la.

Uwumbər aajuul, ni waanimbaasaln

19 Nibaakan, aa ga baa mi, “Ni yaa ye kina kan, ba pu Uwumbər galn binib? Nma ga nmaa yii waageehn?”

20 Njɔ, aa ye nma ki kpak Uwumbər? Ti-wanaakaan aan baa unii u naan ni na, “Ba nja aa naan mi kina?” §

21 Uyakmaal ga nmaa yakr tiyakr waageehn pu, ki di tibaa ti maa lisil aasambil, ki di tiken maa lisambil li kaa ye lisil aasambil na.

22 Uwumbər aah nja pu na, ni bi kina la. U nan ban ke u mək binib ke u gee lijuul titunwanbir pu, ki ban ke bi bee waah kpa mpəɔn pu na. Nima le u ji limər pam binib bi nja u lijuul ki njeer ntafadaan na pu.

23 U mu ban ke binib bee waah njan sakpen pu na, ki san timi kinimbaak, ki nja timi mpopiin pam. U nan naan timi ke u nja timi kina la,

24 ki yin timi bi ye Juu yaab na, ni binib bi kaa ye Juu yaab na mu.

25 Ni nme Hosea aagban ni ke Uwumbər bui ke, “Binib bi kaa nan ye maanib na, m ga yin bi maanib.

Njinibol ni maa nan gee ni na, m ga yin ni maanigeehm la.*

26 Baah nan tuk bi ke baa ye maanib nin chee na,

§ 9:20 : Lik Aisaya 29.16; 45.9. * 9:25 : Lik Hosea 2.23.

nima chee le bi ga yin bi ke min Uwumbɔr u fu na aabim.”†

27 Tɔ, Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya nan len Israel yaab aabɔr; u nan len ke Israel yaab wiir ke nnyusakpem aatambol aah wiir pu na, le bi ponn ni, binib siib baanja ga ηmar;

28 ba pu? Uwumbɔr ga daa dulnyaa aanib aatafal, waah nan len pu na, kaan taan.‡

29 Ni bi ke Aisaya aah nan ki len pu na ke, “Uwumbɔr Mpɔɔnsakpiindaan yaa kaa ba gur timi yaabitiib siib kan, ti mɔmɔk ba ga kuln ke Sodom aatiη aanib ni Gomora aatiη aanib aah nan kuln pu na la.”§

Israel yaab ni tibɔnyaan ngbaan

30 Nima pu na, ti ga len kinye? Binib bi kaa ye Juu yaab na aanimbil aa nan man ke Uwumbɔr len ke baabɔr ηan. Dandana wee, baah gaa Yesu ki kii na, nima le Uwumbɔr len ke baabɔr ηan.

31 Israel yaab aanimbil nan man ke bi li joo nkaal, aan Uwumbɔr len ke baabɔr ηan. Bi mu aa nan ηmaa joo mu;

32 ba pu? baa gaa Uwumbɔr ki kii. Bi dak ke baatuln pu le Uwumbɔr ga len ke baabɔr ηan. Bi yii Yesu Kristo le ki lir;

33 bi gbeer lifaakuul li Uwumbɔr Aagbaη len laabɔr na ke,

“U di lifaakuul bil Sionn aatiη ni.

Binib ga gbeer li ki lir.

Le unii umɔk gaa u ki kii na aan ji inimɔɔn.”*

† 9:26 : Lik Hosea 1.10. ‡ 9:28 : Lik Aisaya 10.22-23. § 9:29 : Lik Aisaya 1.9. * 9:33 : Lik Aisaya 8.14; 28.16.

10

¹ Nnaabitiib, m mee Uwumbər tii maanib Israel yaab ke bi ηmar. M ban kina le nsui məmək.

² M ga ηmaa ηa bi seeraa ke binimbil man Uwumbər aatuln pu. Bi mu aa bee u mbaməm.

³ Baa nyi Uwumbər aah ηa pu aan ki len ke binib aabər ηan u chee na. Bi nan ban ke bi dii nkaal aan ki ηmar, ki yii Uwumbər aah ηa pu ki cha binib aabər ηan u chee na.

⁴ Kristo fuu ni ke binib bi gaa u ki kii na aabər li ηan. Naa ye ke baah dii nkaal pu na le cha baabər ηan.

Uwumbər ban ke u gaa binib məmək lii

⁵ Moses nan ηmee ke unii yaa kii nkaal aah mək pu na kan, Uwumbər ga len ke waabər ηan. U nan ηmee ke “Unii yaa ηa nkaal aah mək pu na kan, u ga kan liməfal.”*

⁶ Timi bi gaa Yesu ki kii na, Uwumbər len ke timi aabər ηan. Nima pu le ti len ke, “Taa baa aabaa aasui ni ke, ‘Nma ga buen paacham u ti li joo ni Kristo?’

⁷ ki taa baa ke, ‘Nma ga buen bitekpiib do ki ti fikr Kristo nkun ni?’ ”

⁸ Ti len ke, “Uwumbər aaliin aa daa aa chee. I bi aaməb ni, ni aasui ni.” Iliin ngbaan le ti mooni ke aa gaa Yesu ki kii.†

⁹ Aa yaa len binib aanimbil ni ke Yesu le ye Aadindaan, ki yaa ηa naadii aasui ni ke Uwumbər fikr u nkun ni kan, aa ga ηmar.

* **10:5** : Lik Liifai Yaab 18.5. † **10:8** : Lik Ikaal 30.12-14.

10 Ti gaa u ki kii tisui ni la, nima le Uwumbər len ke timi aabər ɲan. Ti len binib aanimbil ni ke ti gaa u ki kii, nima le ti ɲmar.

11 Uwumbər Aagbaɲ len ke unii umək gaa u ki kii na aan ji iniməɲ.‡

12 Binib bi ye Juu yaab na, ni binib bi kaa ye Juu yaab na məmək kpaan la. Uwumbər le ye bi məmək Aadindaan, ki ɲa tinyoor sakpen ɲa binib bimək mee u ke bi ɲmar na pu.

13 Waagbaɲ len ke unii umək mee Uwumbər ke u gaa bi lii na kan ga ɲmar.§

14 Bi yaa kaa gaa u ki kii kan, bi ga ɲa kinye aan ki mee u ke u gaa bi lii? Bi yaa kaa ɲun waaliin kan, bi ga ɲa kinye aan ki gaa u ki kii? Unii yaa kaa mooni waaliin kan, bi ga ɲa kinye aan ki ɲun?

15 Uwumbər yaa kaa tun bi ke bi ti moon waaliin kan, bi ga ɲa kinye aan ki moon i? Ni ɲmee Uwumbər Aagbaɲ ni ke, “Binib bi joo ni tibənyaan ti tii timi nsuudoon na, bi tii timi mpopiin pam.”*

16 Tə, naa ye binib məmək le kii tii tibənyaan ngbaan. Uwumbər aabənaabr Aisaya nan baa ke, “Uwumbər, ɲma pak taah len pu na?”†

17 Tə, unii u gaa Kristo ki kii na, u ɲun waabər, nima le u gaa u ki kii. Unii u ɲun Kristo aabər na, unii ubaa le moon tibər ngbaan, nima le cha u ɲun.

18 Le m baa ke, “Israel yaab aa nan ɲun aa?” Mbaməɲ, bi ɲun. Ni ɲmee Uwumbər Aagbaɲ ni ke, “Bineel mu tee chaa dulnyaa wee məmək ni, le kitiɲ kee məmək pu ɲun.”‡

‡ 10:11 : Lik Aisaya 28.16. § 10:13 : Lik Joel 2.32. * 10:15 : Lik Aisaya 52.7. † 10:16 : Lik Aisaya 53.1. ‡ 10:18 : Lik Ilahn 19.4.

- 19 M ki baa ke, “Israel yaab aa nan bee ee?” Bi bee. Njan Moses nan len ke Uwumbər len ke,
 “M ga ŋa litimbol li kaa ye tibaa na tinyoor,
 le ki cha nimi Israel yaab li kpa lipiipoln li pu.
 M ga ŋa litimbol li aanib ye bijərb na tinyoor,
 le ki cha ni gee liŋuul bi pu.”§
- 20 Aisaya mu nan kpa lipobil pam ki len ke Uwumbər len ke,
 “Binib bi kaa chuun ban mi na kan mi la.
 M di mbaa mək binib bi kaa baa maabər na.”*
- 21 Israel yaab ma kan, Uwumbər len baabər ke,
 “Iwiin məmək m kai ŋŋaal ki yin binib bi yii mi kaa kii maaməb na.”†

11

Uwumbər aah ga san Israel yaab kinimbaak pu na

¹ Nima pu le m baa ke, “Uwumbər yii waanib Israel yaab aa?” Naa bi kina kpala. Min Pəɔl mbaa ye Israel yaab aanii la. M ye Abraham aayaabil, ki ye Benjaminn aanibol aanii la.

² Uwumbər aa yii waanib bi u nan lee bi njan na. Ni bee Uwumbər Aagban aah len Elaija aabər pu na. Elaija nan galn Israel yaab Uwumbər chee,

³ le ki bui ke, “Uwumbər, bi ku saabənabtiib, ki gbaa wii saatork aabimbin. Min baanja le gur saabənabtiib ponn ni. Le bi ban bi ku m mu.”

⁴ Uwumbər nan bui u kinye? U nan bui u, “M gur mbaa bijab ŋichur ŋilole bi kaa gbaan ki doon liwaal Baal na.”

§ 10:19 : Lik Ikaal 32.21. * 10:20 : Lik Aisaya 65.1. † 10:21 : Lik Aisaya 65.2.

⁵ Ni bi kina le dandana wee. Israel yaab ponn ni, binib siib baanja le ηmar. Uwumbər lee bi waanimbaasaln pu.

⁶ Waah lee bi waanimbaasaln pu na kan, naa ye baatuln pu le u lee bi. Ni yaa ye baatuln pu kan, waanimbaasaln aan ki li ye linimbaasaln bamənn.

⁷ Kina kan, ni bi kinye? Israel yaab aah ban pu na, baa kan. Binib bi Uwumbər nyan bi na le kan. Bi gur na gaa biyil.

⁸ Ni ηmee Uwumbər Aagban ni ke, “Uwumbər chuu nyan nlan biyil ni ke binimbil taa woln, bitafal mu taa ηun, ki nan saa dandana wee.”

⁹ Ubər David mu nan len ke,
“Cha baajikaar aajim kpaln gaawəb,
cha bi kan ntafadaan ki lir.

¹⁰ Cha binimbil li bəən, aan bi taa li waa,
ki cha bi kan falaa sakpen.”

¹¹ Nima pu le m baa ke: Juu yaab lir ke bi taa ki fii ii? Naa bi kina kpala. Baah lir na, nima le cha binib bi kaa ye Juu yaab na ηmar, aan Juu yaab li kpa lipiipoln bi pu.

¹² Juu yaab nan yii Yesu, kaa ηmar, nima le dulnyaa ni aanib bi kaa ye Juu yaab na kan tinyoor ki ηmar. Juu yaab yaa nan ηmar doo kan, nima le binib bi kaa ye Juu yaab na ga kan tinyoor ki jer baah nan kan pu na.

Binib bi kaa ye Juu yaab na aah ηmar pu na

¹³ Tə, m ga len nimi bi kaa ye Juu yaab na chee tibər. Uwumbər aah tun mi ke m tuk nimi waabər na, le m pak lituln ngbaan;

¹⁴ ba pu? m ban ke maanibol Juu yaab kan naah ηmar pu na, aan ki li ban ke bi mu ηmar.

15 Uwumbər aah yii Juu yaab na, le u ni binib bi kaa ye Juu yaab na kpaan kijətiik. U yaa ki gaa Juu yaab kan, ni ga li ye liməfal le ki tii binib. Nkun aan ki li joo bi.

16 Tə, bi yaa di njan aaboroboro tii Uwumbər kan, ni mək ke boroboro umək gur na mu ye uyoo la. Bi yaa di busub aanyaan tii Uwumbər kan, ni mək ke ibon mu ye uyaan la.

17 Uwumbər nan gaa gii busunyaan aabon ibaa, le ki di timoor ni aasub aabon ki di toŋ bu pu. Juu yaab bi ke busunyaan na la. Nimi bi kaa ye Juu yaab na bi ke timoor ni aasub aabon na. Le Uwumbər chuu nyan ni binib bibaa Juu yaab ponn ni, ki di nimi koon Juu yaab ponn ni, ke ni yakr baanyoor, ni baawanyaan.

18 Nima pu na, ni taa li kpa kipupuk ke ni jer bi. Ni ga ŋa kinye ki li kpa kipupuk? Ni po ye ibon la. Naa joo inyaan, inyaan le joo nimi. Juu yaab pu le ni ŋmar, naa ye nimi pu le cha Juu yaab ŋmar.

19 Nibaakan, ni ga len ke, “Uwumbər chuu nyan ni binib bibaa Juu yaab ponn ni, ke u di timi koon bi ponn ni.”

20 Ni ye mbamən, Juu yaab aah kaa gaa Yesu Kristo ki kii na, nima le cha Uwumbər di bi lii. Nimi le gaa u ki kii. Nima le ni leŋ baaleleŋ. Ni taa li kpa kalmbaani. Ni li san Uwumbər.

21 U nan daa Juu yaab aatafal. Ni li nyi ke u ga ŋmaa daa ni mu aatafal.

22 Ni kan Uwumbər aah ŋan pu na, ki kan waah dar binib aatafal pu na. U dar binib bi kaa kii tii u na aatafal la, le ki ŋa nimi tiŋann. Ni yaa beenin dii u kan, u ga li beenin ŋani nimi tiŋann. Ni yaa kaa beenin dii u kan, u ga di ni mu lii la.

²³ Juu yaab mu yaa kpeln ki yaa gaa Yesu Kristo ki kii kan, Uwumbər ga ki di bi toŋ waanib pu; u ga ŋmaa ŋa kina.

²⁴ Nimi bi kaa ye Juu yaab na, ni bi ke timoor ni aasub aabon na, le Uwumbər gaa gii nimi ki di toŋ busunyaan pu, binib aah kaa ŋani pu na. Nima le naa pɔɔ u di Juu yaab, bi bi ke busunyaan aabon na, ki ki di toŋ busunyaan ngbaan pu.

Uwumbər aanimbaasaln

²⁵ Nnaabitiib, m ban ke ni bee tibɔbɔrkaan tibaa, aan ki taa li dak ke ni kpa nlan sakpen. Juu yaab bibaa kpak tibɔnyaan tee la, ki ga kpak ti ki nan saa buyoonn binib bi kaa ye Juu yaab aan Uwumbər lee bi na ga ŋmar na.

²⁶ N-yoonn ngbaan le Juu yaab mɔmɔk mu ga ŋmar. Ni ŋmee Uwumbər Aagbanj ni ke,
 “U gaal binib lir na ga nyan ni Sionn paacham,
 ki nyan Jakob aayaabitiib aatunwanbir.

²⁷ Maah puu tipuur ti tii bi na
 le ye ke m ga nyan baatunwanbir bi chee.”

²⁸ Tɔ, baah yii Yesu aabɔnyaan tee na, bi ye Uwumbər aadim la. Nima le ni kan tinyoor ki ŋmar. Uwumbər mu nan lee bi; waah lee bi na, biyaajatiib pu le u gee bi.

²⁹ Uwumbər yaa lee binib ki ŋa tinyoor ŋa bi pu kan, waan kpeln waalandak.

³⁰ Nimi bi kaa ye Juu yaab na, n-yaayoonn na, ni nan yii Uwumbər aamɔb. Le dandana wee u san nimi kinimbaak, Juu yaab aah yii u na pu.

³¹ Uwumbər aah san nimi kinimbaak pu na, nima le ga cha u san Juu yaab bi kaa gaa Yesu ki kii dandana wee na kinimbaak.

³² U len ke Juu yaab ni binib bi kaa ye Juu yaab na məmək ye titunwanbirdam, aan u san bi məmək kinimbaak.

³³ Uwumbər kpa nlan ni mbaem sakpen. Ubaa aan ηmaa bee waah kpa sakpen pu na. Waah siin pu na, ubaa aan ηmaa bee ηitaa ηi pu u siin kina na. Ubaa aan ηmaa bee waah ηani pu na.

³⁴ Ni ηmee Uwumbər Aagbanj ni ke,
“Njma nyi Uwumbər aalandak?

Njma ga ηmaa tuk u waah ga ηa pu na?

³⁵ Njma tii u nibaa aan u giin tii u?”

³⁶ Tiwan nimək bi na, ni nyan ni u chee la. U cha tiwan məmək beenin bi. Tiwan məmək bi, ke ni pak u. Uma le yeh mpakm n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

12

Taah ga tun Uwumbər aatuln pu na

¹ Nima pu na, nnaabitiib, Uwumbər aanim-baasaln pu le m ganj nimi, ni di nimi aawon tii Uwumbər, ki ηa kitork ki fu, ki bi chain, ki ga piir usui na. Nimina le ye naah ga li dooni u mbaməm pu na.

² Ni taa ki li bi ke dulnyaa wee aanib aah bi pu na. Kpeln nimi aalandak man aan ki kpeln nimi aabimbin. Nima le ni ga bee Uwumbər aah gee pu na. Ni ga bee naah ga ηa pu ki li bi mbaməm ki tun litunyaan ki piir usui na.

³ Tɔ, Uwumbər aah tii mi tininkpir pu na, nima le m bui unii umək bi ni ponn ni na, ke u taa li dak ke u ηan jer waah ηan pu na. U li dak suuna, Uwumbər aah cha unii məmək tii u naadii pu na.

⁴ Ti kpa tiwon aawan ni wiir na tiwonbaan ponn ni la. Tiwon aawan mɔmɔk aatuln bi libaa libaa la.

⁵ Ti mu bi kina la. Ti wiir, le taah kpaan Kristo chee na, ti kpaan tiwonbaan. Ti mɔmɔk toŋ tɔb pu ke tiwon aawan aah toŋ tɔb pu pu na la.

⁶ Uwumbɔr tii timi Waafuur Nyaan aapiin ibaabaa ke i cha ti tun waatuln libaabaa na. Waah tii timi pu na, cha ti tun kina man. Unii aapiin yaa ye ke u nabr Uwumbɔr aah len pu na kan, u len iliin ngbaan waah ŋa naadii pu na.

⁷ Uken aapiin yaa ye Uwumbɔr aatuln kan, u li tun lituln ngbaan. Uken yaa ŋmaa mɔk binib Uwumbɔr aabɔr kan, u li mɔk bi.

⁸ Uken yaa ŋmaa pɔɔni binib aataakpab kan, u pɔɔk bitaakpab. Uken mu yaa ŋmaa tii bigiim kan, u li tii bi ki li kpa tibulchinn. Uken mu yaa ye Yesu aanib aaninkpel kan, utafal li bi bi ponn ni. Uken mu yaa ter binib baamukl ni kan, u li ter bi ki li kpa mpopiin.

⁹ Tɔ, ni li gee binib nisui ni. Ni li nan lituln li kaa ŋan na, ki li gee lituln li ŋan na.

¹⁰ Ni li gee tɔb mbamɔm, ke mmaalbaan ni aanib aah gee tɔb pu na, ki li pak biken ki jer nibaa.

¹¹ Ni taa li san ligbanyakl man. Cha ninimbil li man Tidindaan aatuln pu,

¹² ki li kpa mpopiin nimi aamakl pu, ki li kpa limɔr falaa ponn ni, ki li mee Uwumbɔr n-yoonn mɔmɔk,

¹³ ki yakr nimi aawan tii Uwumbɔr aanib bi lann ni na, ki chann bicham tichann.

¹⁴ Ni mee Uwumbɔr ke u ŋa tinyoor ŋa binib bi ŋani nimi falaa na pu. Ni bui bi ke, “Uwumbɔr ŋa tinyoor ŋa ni pu.” Ni taa sii bi.

¹⁵ Ni li kpa mpopiin binib bi kpa mpopiin na chee, ki li wii binib bi wii na chee.

¹⁶ Ni li kpaa kimɔbaan man. Ni li jɔnni bigiim man, ki taa li kpa kalmbaani. Ni taa li dak ke ni kpa nlan sakpen.

¹⁷ Unii yaa ɲa si bakaa kan, taa teen u. Ni li ɲani ni ɲan na binib mɔmɔk aanimbil ni.

¹⁸ Ni li pɔɔni nibaa man, ki li bi suuna binib mɔmɔk chee.

¹⁹ Maanigeekaab, binib yaa ɲa nimi bakaa kan, ni taa teen bi. Cha Uwumbɔr le daa bitafal. Ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaɲ ni ke Uwumbɔr len ke, “Min baanja le kpa nsan ke m daa binib aatafal. Min le ga teen bi.”

²⁰ Ni ki ɲmee Uwumbɔr Aagbaɲ ni ke, “Nkon yaa joo saadin kan, tii u tijikaar u ji. Nnyunyu yaa joo u kan, tii u nnyun u nyu. Aa yaa ɲa kina kan, inimɔn ga ku u.”

²¹ Unii yaa ɲa si bakaa kan, taa cha bakaa ngbaan nyaɲ si. Cha tiɲann le nyaɲ bakaa.

13

Kii bitinjoob aamɔb

¹ Ni ɲan ke binib mɔmɔk li keei baatiɲ aayidam aamɔb. Uyidaan ubaa aa bi ubaa pu see Uwumbɔr le cha u bi. Biyidam bi bi na, Uwumbɔr le nyan bi siin.

² Nima pu na, unii yaa yii waatiɲ aayidam kan, u yii Uwumbɔr aah siin pu na la. Binib bi yii bi na ga kan ntafadaan.

³ Biyidam aa bi ke bi li faani binib bi tun lituln li ɲan na. Bi bi ke bi li faani binib bi tun lituln li kaa

ņan na la. Aa ban ke aa li kaar biyidam aa? Tun lituln li ņan na, nima le bi ga pak si.

⁴ Bi ye Uwumbər aatutum ke bi biin aa pu la. Aa mu yaa tun lituln li kaa ņan na kan, li san ijawaan. Bi kpa mpəon ke bi daa aatafal. Bi ye Uwumbər aatutum ke bi daa binib bi tun lituln li kaa ņan na aatafal.

⁵ Nima pu na, ni li keei nimi aatiņ aayidam aaməi, ki taa kan ntafadaan; nimi aalandak mu taa bii nimi.

⁶ Nima pu na, ni ņan ke ni li pa lampoo mu. Bi ye Uwumbər aatutum bi u nan siin bi ke bi tun lituln ngbaan na la.

⁷ Nima pu na, ni li tii nimi aayidam baah ņeer pu na. Ni li pa lampoo tii bilampoogaab. Ni li pak binib bi ņeer mpakm na, ki li nyuņni binib bi ņeer nnyuņ na.

Ngeehm

⁸ Ni taa li joo unii ubaa aapəln. Naah joo təb aapəln li na le ye ke ni li gee təb. Unii u gee binib na, u gbiin Uwumbər aakaal məmək la.

⁹ Ba pu? ikaal məmək nyan ni nkaal mu len ke, “Aa li gee binib biken ke saah gee aabaa pu na” ni la. Ikaal i len ke, “Taa gər kidagook, taa ku binib, taa su kinaayuk, taa gee nnyamən paani binib, taa li ban biken aawan” na, ikaal ngbaan, ni ikaal i gur na məmək nyan ni nkaal ngbaan ponn ni la.

¹⁰ Unii u gee binib na aa ņani bi bakaa ubaa. Nima pu na, unii u gee binib na gbiin Uwumbər aakaal məmək aah len pu na la.

¹¹ Ni li ņani kina man. Ba pu? n-yoonn mumina ye linimaln aayoonn la. Ni ņeer ke ni finn ngeen pu ki taa ki san ligbanyakl. Tidindaan aah ga gir

ni bundaln na aan ki yunn. Le u ga nyan timi falaa məmək ponn ni.

¹² Naan yunn, kinyeek ga doo. Kitaak aawoln aa ki daa. Nima pu na, cha ti di cha mbəmbəən ni aatuln, aan ki li kpa mbimbinyaan mu ɲeer nwiihn na.

¹³ Cha ti li bi mbaməm, ke binib bi bi nwiihn ni na aah bi pu na, ki taa li ye bidanyurb, ki taa nyu ndaan ki gbii, ki taa gər kidagook, ki taa ɲani yəl yəl aatuln, ki taa jaa kijaak, ki taa li kpa lipiipoln.

¹⁴ Ni li bi ke Tidindaan Yesu Kristo aah bi pu na, ki taa ki li ɲani nimi aabimbikpok aah ban pu na.

14

Taa galn aanjeen aatə

¹ Tə, unii u gaa Yesu ki kii, ki mu aa bee waasan mbaməm na, ni gaa u man. Ni mu taa kpak u kinikpakpak waah joo beeni pu na pu.

² Ubaa ga pak ke tijikaar tibaa aa kə. Unii u kaa kee bee Yesu aasan mbaməm na ga li kə tinann.

³ Unii u kaa kə tijikaar tibaa na, u taa lik unii u kə tinann na fam. Unii u kə tinann na mu taa galn unii u kaa kə tijikaar tibaa na; ba pu? Uwumbər gaa u mu la.

⁴ Aa ye ɲma ki galn uken aatutunn? U yaa sil kan, u sil ki tii uma ubaa Aadindaan la. U yaa ti ki lir kan, u lir ki tii uma ubaa Aadindaan la. Ni ye mbamən, u ga sil; ba pu? Uwumbər ga ɲmaa cha u sil.

⁵ Unii ubaa pak nwiin mubaa ki jer iken la. Ubaa mu len ke iwiin məmək kpaan la. Cha unii məmək li nyi waah dak pu na, ki li ɲani kina.

⁶ Unii u pak nwiin mubaa ki jer iken na, u pak mu ki tii Tidindaan la. Unii u kaa pak nwiin mubaa ki jer iken na, u ɲa kina ki tii Tidindaan la. Unii u kaa kɔ tijikaar tibaa na, u ji ti ki tii Tidindaan la; ba pu? u dooni Uwumbɔr le ki nin ji. Unii u kɔ tijikaar tibaa na, waa ji ti, ki tii Tidindaan, ki mu dooni Uwumbɔr.

⁷ Unii ubaa aa bi ubaa baanja pu, ubaa mu aakun aa ye uma baanja aabɔr.

⁸ Ti yaa bi kan, ti bi ke ti li pak Tidindaan la. Ti yaa kpo kan, ti kpo ke ti li pak Tidindaan la. Nima pu na, ti yaa bi, bee ti yaa kpo kan, ti ye Tidindaan yaab la.

⁹ Kristo nan kpo ki fikr nkun ni, ke u li ye binib bi kpo na, ni binib bi fu na mu Aadindaan la.

¹⁰ Sin, ba ɲa aa galn aana aabo? Sin, ba ɲa aa lik aana aabo fam? Ti mɔmɔk ga sil Uwumbɔr aanimbiin ni, le u ji timi tibɔr.

¹¹ Ni ɲmee Uwumbɔr Aagban ɲi ke uma Uwumbɔr len ke,
 “Ni ye mbamɔn, binib mɔmɔk ga dan nan gbaan nnimbiin ni,
 ki pak mi, ke min le ye Uwumbɔr.”

¹² Nima pu na, ti mɔmɔk ga tuk Uwumbɔr taah ɲa pu na.

Taa gbii aana aabo pu libuul

¹³ Nima pu na, ti taa ki galni tɔb. Ni li nyi ki taa lej nina aabo Uwumbɔr aasan ni.

¹⁴ Maah kpaan Tidindaan Yesu chee na, le m sil bee ke tiwan nibaa aa kɔ nibaa pu. Unii mu yaa dak ke tiwan nibaa kɔ kan, ni kɔ u chee la.

¹⁵ Aa yaa ji tijikaar ti kɔ aana aabo chee na, ki bii usui kan, naa ye ke aa gee u le cha aa ɲa kina.

Kristo le nan kpo u pu. Aa taa ŋa u fam saajikaar pu.

¹⁶ Ni taa ŋani tiwan ni ga cha binib bii nimi aasanyaana.

¹⁷ Uwumbɔr aanaan aa ye tijikaar ni tiwanyukaan. Mu ye mbimbinyaan, ni nsuudoon, ni mpopiin, Waafuur Nyaan aah tii timi pu na la.

¹⁸ Unii u dii Kristo ki bi kina na, u ga piir Uwumbɔr aasui. Binib mu ga pak u.

¹⁹ Nima pu na, ni li pɔɔni nibaa aan ki li kpaan kimɔbaan, aan ki ter tɔb ke ni dii Uwumbɔr aasan mbamɔm.

²⁰ Ni taa bii Uwumbɔr aatuln tijikaar pu. Tijikaar tibaa aa kɔ. Aa mu yaa ji tijikaar ti ga bii uken aasui na kan, nima le aa ŋan.

²¹ Ni ŋan ke aa taa kiir aana aabo Uwumbɔr aasan ni; ni taa ŋmɔ kitork aanann, ki taa nyu ndaan, ki taa ŋa tiwan nibaa ni ga cha aana aabo tun titunwanbir ki lir na.

²² Aa yaa kɔ tijikaar tibaa, bee aa yaa kaa kɔ tibaa kan, cha ni li bi aa ni Uwumbɔr chee. Unii u ji tijikaar ti ŋan u chee na, kaa galni ubaa na, u kpa mpopiin la.

²³ Unii u ji tijikaar, kaa pak ke ti ŋan na, waabɔr bii la; ba pu? waa ŋa naadii ke ni ŋan. Unii yaa kaa pak ke tiwan ŋan, ki ŋa ni kan, ni ye titunwanbir la.

15

Li pak aagneen aato ki jer aabaa

¹ Timi bi gaa Yesu ki kii mbamɔm na, ni ŋan ke ti li ji limɔr, ki ter binib bi kaa gaa u mbamɔm na, ki taa ŋani tibaa aageehn baanja.

² Cha ti məmək aatafal li bi tinaabitiib ponn ni, aan ki ter bi, bi dii Uwumbər aasan mbaməm.

³ Kristo aa nan ban ke u li ɲani uma ubaa aageehn. Ni ɲmee Uwumbər Aagban ni ke, “Njisiibil ɲi ye sin yee na choo min chee la.”

⁴ Tiwan nimək ɲmee Uwumbər Aagban ponn ni na, ni ɲmee ke ti bae ni la. Waagban pəoni timi aataakpab, ki ter timi ti li kpa limər, ki tii timi limakl.

⁵ Uwumbər u tii timi limər, ki pək timi aataakpab na tii nimi kiməbaan Yesu Kristo aah ban pu na,

⁶ aan ni məmək li kpaan kiməbaan ki nyuɲ Uwumbər, u ye Tidindaan Yesu Kristo aate na.

Binib bi kaa ye Juu yaab na mu ɲun tibənyaan ngbaan

⁷ Ni gaa təb ke Kristo aah nan gaa nimi pu na, aan ki nyuɲ Uwumbər man.

⁸ M tuk nimi la, Kristo nan ter Juu yaab ki gbiin Uwumbər aah nan puu tipuur tii biyaajatiib pu na, ki mək ke Uwumbər len mbamən la,

⁹ ki cha binib bi kaa ye Juu yaab na mu nyuɲ Uwumbər waanimbaasaln pu, ke naah ɲmee waagban ponn ni ke,

“M ga doon si binib bi kaa ye Juu yaab na aakaasisik ni,
ki gaa ilahn ki pak si.”

¹⁰ Uwumbər ki len ke,

“Nimi bi kaa ye Juu yaab na,
ni li kpa mpopiin Uwumbər aanib chee,”

¹¹ ki ki len ke,

“Nimi bi kaa ye Juu yaab na,
ni məmək pak Uwumbər man.

N̄inibol m̄əm̄ək, li pak u mbam̄əm̄.”

¹² Uwumb̄ər aab̄ənb̄ər Aisaya mu nan len ke,
“Jese aayaabil ga fuu ni.

Uwumb̄ər ga tii u mp̄əən u li ye

binib bi kaa ye Juu yaab na aayidaan.

Le bi ga gaa u ki kii.”

¹³ Uwumb̄ər tii timi limakl la. Naah gaa u ki kii pu na, u gbiin nimi m̄popiin ni nsuudoon m̄əm̄ək. Nima le ni ga li kpa limakl sakpen, Waafuur Nyaan aap̄əən pu.

Naah ŋa pu aan P̄əəl ŋmee kina na

¹⁴ Nnaabitiib, m̄ nyi nsui ni ke nimi aabimbin ŋan pam. Ni bee Uwumb̄ər aaliin mbam̄əm̄, ki ga ŋmaa sur t̄əb.

¹⁵ T̄ə, m̄ mu aah ŋmee kigbaŋ kimina tii nimi na, m̄ kpa lipobil ki teer nimi tib̄ər tibaa pu; ba pu? Uwumb̄ər san mi kinimbaak,

¹⁶ ki ŋa mi Yesu Kristo aatutunn ke m̄ tuk binib bi kaa ye Juu yaab na Uwumb̄ər aab̄ənyaan, ki di bi tii Uwumb̄ər, ke kitork na. Waafuur Nyaan le ŋa bi chain ke bi piir usui.

¹⁷ Maah tun lituln tii Uwumb̄ər na, le m̄ ga ŋmaa li kpa kipupuk Yesu Kristo pu.

¹⁸ M̄ ban m̄ tuk nimi Kristo aah cha m̄ tun lituln pu na la. Maan len biken aatuln pu. U cha m̄ tuk binib bi kaa ye Juu yaab na waab̄ər ki tun lijnjiir aatun, ke bi kii waam̄əb.

¹⁹ Uwumb̄ər Aafuur Nyaan aap̄əən pu le m̄ tun lijnjiir aatun, ke bi bee waah kpa mp̄əən pu na. Kina le m̄ mooni Kristo aab̄ənyaan m̄əm̄ək Jerusalem ponn ni, ki di ti saa Ilirikum aatiŋ ni.

²⁰ Nnimbil nan man ke m̄ moon Kristo aab̄ənyaan tee, binib aah kaa kee ŋun ti pu nin

chee na. Maa nan ban m buen biken aah puen moon ti nin chee na.

²¹ Ba pu? ni ηmee Uwumbər Aagban ponn ni ke, “Binib bi kaa kee ηun waabər na, bi ga ηun, ki bee taatataa.”*

Pɔɔl aah ηa nlandak ke u mann Rom yaab pu na

²² Tɔ, maah ban m moon tibɔnyaan tee nima chee na, nima pu le maa kee kan nsan ke m dan ni chee.

²³ Nibin pam aakaasisik ni, le nnimbil man ke m dan ni chee. Maah kaa ki kpa lituln do chee na na, m ban ke m dan ni chee dandana wee la.

²⁴ M yaa cha Speenn aatiη ni kan, m ban ke m dii ni chee, ki nan mann nimi, ki yunn ni chee siib, aan ki li kpa mpopiin. Nima kan, ni ga ηmaa ter mi m buen Speenn aatiη ni.

²⁵ Dandana wee, m cha Jerusalem m ti tii Uwumbər aanib bi bi nima na ηimombil la.

²⁶ Ba pu? Yesu aanib bi bi Masedonia aatim ni, ni Akaya aatim ni na, nan too ηimombil baageehn pu ki di ηa ηηaal ni, ke m ti di tii Uwumbər aanib bi ye bigiim na Jerusalem ponn ni.

²⁷ Ni ye mbamɔn la, baageehn pu le bi nan tii bi. Ni ηan ke bi tii bi; ba pu? tibɔnyaan tee nan nyan ni Jerusalem aanib chee le ki fuu ni bi chee. Nima le ni ηan ke bi mu tii bi ipiin.

²⁸ M yaa fuu Jerusalem ki ti tii bi ipiin ngbaan kan, m ga nyan nima chee, ki dii ni chee, le ki nin buen Speenn aatiη ni.

²⁹ M nyi ke m yaa fuu ni ni chee kan, Kristo ga ηa tinyoor sakpen ki ηa ti pu.

* **15:21** : Lik Aisaya 52.15.

³⁰ Nnaabitiib, Tidindaan Yesu Kristo pu, ni Uwumbɔr Aafuur Nyaan aageehn pu, m gaŋ nimi ke ni li mee Uwumbɔr linimaln ki tii mi,

³¹ ke u biin m pu, aan Judea aatiŋ aanib bi kaa gaa Yesu ki kii na taa ku mi, ki mee u ke maah ga tii Uwumbɔr aanib ipiin i na, i ga li mɔ bi.

³² Ni yaa mee Uwumbɔr kina tii mi aan u yaa kii kan, m ga fuu ni ni chee, ki ga li kpa mpopiin. Le m ni nimi aataakpab ga pɔk.

³³ Uwumbɔr u tii timi nsuudoon na li bi ni mɔmɔk chee. Amii.

16

Pɔl ubaa aadoon

¹ Tɔ, m ban ke ni gaa tina aabo Fiibi. U ye upii u ter Yesu aanib bi bi Senkrea aatiŋ ni na la.

² U nan ter binib pam ki ter m mu. Nima na, ni mu gaa u Tidindaan pu, naah neer Uwumbɔr aanib pu na, ki li ter u waah ga li ban pu na.

³ Ni doon Prisila ni uchal Akuila tii mi. Bi ye maatutuneer tiib Yesu Kristo aatuln ponn ni la.

⁴ M pu le bi mɔmɔk ba ga kpo. Nima le m dooni bi. Naa ye mi baanja le dooni bi. Yesu aanib bi kaa ye Juu yaab na mɔmɔk mu dooni bi.

⁵ Ni doon Yesu aanib bi kuuni bido na.

Ni doon njɔ Epanetus, u m gee u na, ki tii mi. Uma le puen gaa Kristo ki kii, Asia aatiŋ ni.

⁶ Ni doon Mari tii mi. U nan tun lituln pam ki ter nimi.

⁷ Ni doon nnaabitiib Andronikus ni Junia. Bi nan bi kiyondiik ni m chee. Bi kpa liyimbil Yesu aakpambalb chee, ki nan puen mi ki gaa Kristo ki kii.

⁸ Ni doon njɔ Ampliatus tii mi. M gee u sakpen Tidindaan pu la.

⁹ Ni doon njɔ Ubanus tii mi, u ye timi aatutuŋeer Kristo aatuln ponn ni. Ni doon Stakis u m gee u na ki tii mi,

¹⁰ ki doon Apeles, u nyan ntɔŋ Kristo pu na, ki doon Aristobulus aachiln ni aanib,

¹¹ ki doon nna aabo Herodionn, ki doon Nasisus aachiln ni aanib bi dii Tidindaan na.

¹² Ni doon Traifina ni Traifosa bi tun lituln tii Tidindaan na, ki doon tina aabogeehn Pesis u tun lituln pam tii Tidindaan na,

¹³ ki doon Tidindaan aanibamɔnn Rufus, ni una u kpaln m mu aana na,

¹⁴ ki doon Asinkritus ni Flegonn, ni Hemes, ni Patrobas, ni Hemas, ni tinaabitiib bi bi bi chee na,

¹⁵ ki doon Filologus, ni Julia, ni Nereus ni uninkpan, ni Olimpás, ni Uwumbɔr aanib bimɔk bi bi chee na.

¹⁶ Ni li dooni tɔb mbamɔm.* Yesu Kristo aanib bi bi ŋipepel mɔmɔk ni na dooni nimi.

Kookoo aasurm

¹⁷ Nnaabitiib, m gaŋni nimi ke ni li nyi binib bi jaani nimi ki cha ni lir, ki kpak naah nan bae Uwumbɔr aabɔr ti na. Ni nya bi chee man.

¹⁸ Binib bi bi kina na aa dii Tidindaan Yesu Kristo. Bi dii bima bibaa aasui aah ban pu na la. Bi kpa mmɔmɔn ki ŋmanni bininyaam.

¹⁹ Nimi ma kan, binib mɔmɔk nyi naah kii Yesu Kristo aamɔb pu na. Nima le m kpa ni pu mpopiin sakpen. M ban ke ni li kpa nlan ki li tun lituln li

* **16:16** : Bi nan ŋmee ke: Moor tɔb aatakpan ni mbimbin mu bi chain na.

ɲan na, ki li bi chain, ki taa li tun lituln li kaa ɲan na.

²⁰ Naan yunn, le Uwumbər u tii timi nsuudoon na, ga cha ni di nitaa taa kinimbəɲ pu.

Tidindaan Yesu Kristo ɲa tinyoor ɲa ni pu.

²¹ Timoti, u ye maatutuɲeer na dooni nimi. Nnaabitiib Lusius, ni Jasonn, ni Sosipata mu dooni nimi.

²² Min Tesius u ɲmee kigbaɲ kee tii Pɔɔl na, m mu dooni nimi Tidindaan pu.

²³ Gayus u chann m ni Yesu aanib məmək tichann na, u mu dooni nimi. Erastus, u joo kitiɲ kee aamombil na, u mu dooni nimi. Tina aabo Kəɔtus mu dooni nimi.

[²⁴ Tidindaan Yesu Kristo ɲa tinyoor ɲa ni məmək pu. Amii.]

Kookoo aapak aameel

²⁵ Cha ti nyuɲ Uwumbər. U kpa mpɔɔn ke u cha ni sil mbaməm. Maah mooni Yesu Kristo aabənyaan ti na le len kina. Ti ye tibəbərkaan ti kpiir na la. N-yaayoonn na ti nan bər la.

²⁶ Dandana wee, ti nyan mpaan pu. Uwumbər aabənabtiib nan ɲmee ti waagbaɲ ni. Uwumbər, u bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na le siin ke ɲinibol məmək ɲun tibənyaan ngbaan, aan ki bee, ki tii u naadii, ki kii waaməb.

²⁷ Uwumbər baanja le kpa nlan. Ubaa aa ki bi. Uma le yeh mpakm Yesu Kristo pu, n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

Uwumbor aagban Bible without Deuterocanon in Konkomba

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konkomba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The Bible without Deuterocanon

in Konkomba

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

c7765cba-ce13-51c8-80b3-68fach5fdf4a